BÖLÜM 06

Ses, Beden Dili ve Sahne

Sunumun taşıyıcısı: hız ve ton, duruş ve göz teması, mekân, mikrofon ve çevrim içi ortam.

Etkili ve Güzel Konuşma · Havacılık Yönetimi · Lisans

Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe ÇOPUR

Bu Bölümde

1. Sesin sunumdaki üç değişkenini — hız, ton, durak — bilinçli kullanabilirsiniz.
2. Duruş, jest ve göz temasının mesajı nasıl desteklediğini açıklayabilirsiniz.
3. Mekâna ve mikrofona göre sunuşunuzu ayarlayabilirsiniz.
4. Havacılık çalışma ortamlarının iletişime getirdiği kısıtları sayabilirsiniz.
5. Çevrim içi sunumun farklarını uygulayabilirsiniz.

Sesin Üç Değişkeni

Ayrıntılı çalışma Diksiyon ve Anons dersinde; burada sunumdaki kullanımı

HIZ

Anlaşılırlığın anahtarı

Heyecan hızlandırır, hız anlaşılırlığı düşürür. Kritik bilgiden önce yavaşlanır.

TON

Tavrın taşıyıcısı

Bilgi sakin, uyarı kararlı, özür samimi okunur. Tek düze ton dinleyiciyi birkaç dakikada kaybettirir.

DURAK

Düşünme payı

Dinleyici bilgiyi duraklarda işler. Önemli cümleden önceki bir saniyelik sessizlik vurgudan güçlüdür.

Ses Neyi Taşır?

Üçü birlikte anlamı taşır; biri sabitlenirse anlatım düzleşir

Ses

Sözcüklerden önce duyulan şey

Yükseklik

Duyulabilirlik. Salona ve mikrofona göre ayarlanır, bağırarak değil.

Hız

Anlaşılabilirlik. Kaygı hızı artırır; ilk düşen şey budur.

Ton ve ezgi

Anlam ve vurgu. Düz ton, en doğru cümleyi bile önemsiz gösterir.

Üçünün ortak düşmanı tekdüzeliktir. Değişken bir ses, dinleyicinin dikkatini gövde bölümünde ayakta tutan en ucuz araçtır.

Duruş ve Nefes

Bedenin sesle bağı

- Kambur duruş diyaframı sıkıştırır; alınan hava azalır, ses kısalır ve tizleşir.
- Gergin diklik de sorunludur; aranan şey gevşek ama dik bir eksendir.
- Ağırlık iki ayağa eşit dağıtılır; sürekli ağırlık değiştirmek dinleyicide huzursuzluk yaratır.
- Oturarak yapılan sunumda sırt desteklenir, gövde masaya yaslanmaz.
- Konuşmaya başlamadan önce bir nefes almak hem sesi hem tempoyu yerine oturtur.

SINAMA

Duvar testi

- Sırtınızı duvara dayayın; topuk, kalça, sırt ve baş değsin.
- Bu hizayı koruyarak bir adım öne çıkın — aranan duruş budur.

Beden Dilinin Üç Öğesi

ELLER

Görünür ve açık

Bel ile göğüs arasında, açık avuçla. Cepte ya da kenetli eller kapalılık olarak okunur.

GÖZ TEMASI

Bölgeye bakmak

Salon üçe bölünür, her bölgeye birkaç saniye bakılır. Gezinen bakış güven düşürür.

YÜZ

Söylenenle uyum

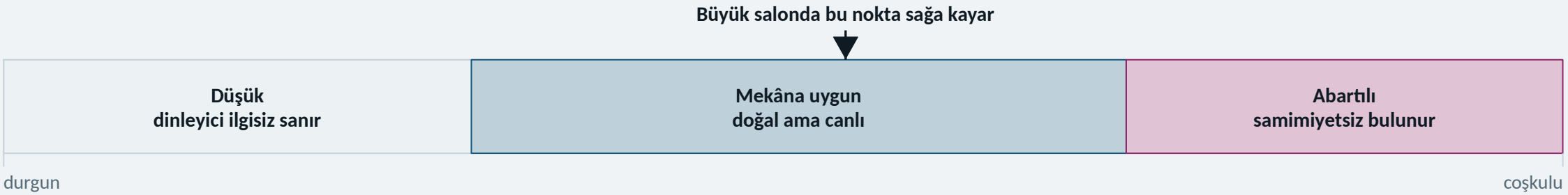
Yüzdeki gerginlik ses tonuna geçer. Söz, ton ve yüz uyuşmadığında dinleyici bedene inanır.

Mekân ve Mikrofon

- Ekranın yanında durulur, ekrana dönülmez; slayta bakmak için dönen konuşmacı dinleyiciyi arkada bırakır.
- Hareket amaçlı olmalıdır: bölüm değişiminde yer değiştirmek akışı işaret eder, sürekli gezinmek dikkat dağıtır.
- Mikrofon ağızdan bir el genişliği uzakta ve hafif yandan tutulur; mesafe sabit kalır.
- Mikrofon varken ses yükseltilmez; şiddet yerine netlik ve yavaşlık artırılır.
- Salon yankılıysa hız düşürülür; yankıyı yenmenin yolu bağırmak değil yavaşlamaktır.

Enerji Düzeyi

Doğru düzey mekâna göre değişir; sabit bir düzey yoktur

Küçük bir toplantı odasında doğru olan enerji, üç yüz kişilik bir salonda sönük kalır; tersi ise yapmacık görünür. Ölçüyü mekân verir, kişilik değil.

İlk Otuz Saniye

Dinleyicinin ilk izlenimi burada kurulur

- Yerinize yürürken değil, durduktan sonra konuşmaya başlayın; yürürken söylenen ilk cümle duyulmaz.
- Konuşmadan önce bir saniye durun ve salona bakın; bu duraklama dikkat toplar, gecikme sayılmaz.
- Notlara değil dinleyiciye bakarak başlayın; bu yüzden yalnızca ilk cümle ezberlenir.
- Özür ve mazeretle başlamayın; "hazırlanacak vaktim olmadı" cümlesi kalan sunumu da geçersiz kılar.
- Kendinizi tanıtırken unvanı değil, konuyla bağınızı söyleyin: dinleyicinin öğrenmek istediği budur.

Sahnedeki İlk Otuz Saniye

Dinleyici sizi dinlemeye değer bulup bulmadığına burada karar verir

Dur

Yerine geç, bak, bir saniye bekle. Yürürken konuşmaya başlama.

Bak

Salona bak; ilk cümleyi ekrana değil insanlara söyle.

Aç

Hazırlanmış ilk cümle: soru, rakam, kısa bir olay.

Yerleştir

Konu, süre ve yol haritası: dinleyici nerede olduğunu bilsin.

İlk cümlenin ezberlenmesinin nedeni gösteriş değil güvenliktir: kaygının en yüksek olduğu anda hazır bir cümle, geri kalanının akmasını sağlar.

02

Havacılık Ortamları

Bu sektörde konuşma çoğu zaman sessiz bir toplantı odasında geçmez.

Ortama Göre Kısıtlar

Ortam	Kısıt	Uyarlama
Kabin	Motor ve klima gürültüsü	Yavaş ve tam boğumlanma; şiddet değil netlik
Apron ve ramp	Yüksek gürültü, kulaklık, mesafe	Kısa kalıp, el işareti, geri doğrulama
Telsiz	Görüntü yok, kesilme riski	Standart ifade, geri okuma, tek konu
Terminal	Yankı ve arka plan sesi	Kısa cümle, yineleme, görsel destek
Toplantı odası	Zaman baskısı	Sonuç önce, kısa gövde, hazır yanıt
Çevrim içi	Gecikme, dikkat dağınıklığı	Daha kısa bölümler, ad vererek söz verme

Üniforma ve Temsil

Dış görünüş bir iletişim öğesidir

- Havacılıkta kıyafet çoğu zaman üniformadır; üniforma kişiyi değil kurumu görünür kılar.
- Üniformanın düzeni, yolcunun kurumun titizliği hakkındaki ilk çıkarımıdır.
- Üniforma dışı ortamlarda ölçüt ortamın beklentisidir: brifing, denetim ve basın farklı düzeyler ister.
- Dikkat çeken ayrıntılar dinleyicinin odağını sözden uzaklaştırır.
- Amaç görünmez olmak değil, görünüşün konuşmanın önüne geçmemesidir.

TUTARLILIK

Üç kanal tek şey söylemeli

- Söz, ses tonu ve beden aynı mesajı taşımalıdır.
- Çeliştiğinde dinleyici bedene inanır.
- "Buyurun" deyip arkasını dönen kişi reddetmiş sayılır.

Görüntünün Olmadığı Yerde

Telsiz, telefon ve anons

- Beden dilinin taşıdığı bilgi burada yoktur; anlamın tamamını sözcükler ve ses tonu taşır.
- Bu yüzden kalıp kullanılır: karşı taraf ne duyacağını bildiğinde gürültü içinde bile çözebilir.
- Kim olduğunuz baştan söylenir; sesin tanınacağı varsayılmaz.
- Tek seferde tek konu iletilir; art arda verilen üç bilgiden ikincisi kaybolur.
- Anlaşıldığı, geri okuma ya da kısa bir yineleme ile doğrulanır — sessizlik onay değildir.

Çevrim İçi Sunum

Uzaktan yapılan harekât toplantıları ve sunumlar

KAMERA

Göz hizasında

Kamera göz hizasına alınır; alttan görüntü mesafe yaratır. Göz teması kameraya bakarak kurulur.

SES

En kritik öğe

Görüntü bozulsa dinlenir, ses bozulursa dinlenmez. Kulaklıklı mikrofon yankıyı keser.

RİTİM

Daha kısa bölümler

Dikkat ekran başında daha çabuk düşer; her üç-dört dakikada bir etkileşim gerekir.

SÖZ

Ad vererek

Çevrim içi ortamda söz sırası kendiliğinden kurulmaz; ad vererek söz verilir.

03

Kendini İzlemek

Kendi sunumunuzu değerlendirmenin en hızlı yolu kaydı ikiye ayırmaktır.

Kayıt Çözümlemesi

1

Sessiz izle

Sesi kapatın. Yalnızca duruş, eller ve bakış görünür. Beden ne söylüyor?

2

Yalnızca dinle

Görüntüyü kapatın. Hız, ton ve duraklar duyulur. Metin anlaşılıyor mu?

3

Birlikte izle

İkisi uyumlu mu? Uyuşmayan yer, dinleyicinin kafasının karıştığı yerdir.

4

Tek hedef seç

Bir sonraki sunum için tek bir davranış hedefi belirleyin; ikiden fazlası çalışmaz.

Kendi kaydını izlemek ilk seferde rahatsız edicidir ve bu herkeste böyledir; birkaç tekrar sonra bu duygu kaybolur.

Kendini İzleme Döngüsü

Tek seferde tek bir şeyi düzeltmek

Kendi kaydını ilk kez izlemek herkes için rahatsız edicidir ve bu geçicidir. Kalıcı olan, izlemeyen kişinin aynı alışkanlığı yıllarca sürdürmesidir.

Sık Görülen Sunuş Hataları

- Slaydı okumak: dinleyici zaten okuyabiliyor; okuyan konuşmacı kendini gereksiz kılar.
- Özür dileyerek başlamak: "hazırlanacak vaktim olmadı" cümlesi dinleyiciyi baştan kaybettirir.
- Dolgu sesleri: "ııı", "yani", "aslında". Çözüm daha hızlı konuşmak değil, duraklamayı kabullenmektir.
- Süreyi aşmak: sonraki konuşmacıdan zaman almak, içerikten bağımsız bir saygı sorunudur.
- Teknik aksaklıkta paniklemek: sunum, slaytlar olmadan da anlatılabilecek biçimde hazırlanır.

Uygulama

Kayıtlı sunuş çalışması

SINIF İÇİ ÇALIŞMA

Üç dakika, ayakta, mikrofonlu

- Geçen hafta sadeleştirdiğiniz metni ayakta ve mikrofonla sunun.
- Bir arkadaşınız duruş, eller ve bakışı; bir diğeri hız, ton ve durakları izleyecek.
- Sunum kaydedilecek ve yalnızca sizinle paylaşılacak.
- Kaydı önce sessiz izleyin, sonra yalnızca dinleyin; iki izlenimi yazın.
- Kendinize bir sonraki sunum için tek bir davranış hedefi belirleyin.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTÜ

- Duruş dengeli mi?
- Bakış dağınık mı?
- Hız uygun mu?
- Dolgu sesi var mı?

Dinleyici önce sizi görür, sonra dinler.

İlk izlenim sözcüklerden önce kurulur; duruş ve yüz ifadesi, söylenecek sözün nasıl karşılanacağını baştan belirler.

Özet

- Sesin üç değişkeni — hız, ton, durak — sunumda bilinçle kullanılır; ayrıntılı çalışma Diksiyon ve Anons dersindedir.
- Duruş nefesi, nefes sesi belirler; aranan şey gevşek diklik ve eşit dağılmış ağırlıktır.
- Söz, ton ve beden çeliştiğinde dinleyici bedene inanır.
- Havacılıkta ortam kısıtları iletişimi belirler: gürültü, kulaklık, telsiz, yankı, zaman baskısı.
- Kendi kaydını önce sessiz izlemek, sonra yalnızca dinlemek en hızlı gelişim aracıdır.

SONRAKİ BÖLÜM

Konuşma Kaygısı ve Özgüven

Gelecek hafta için: sunum öncesi hissettiklerinizi üç maddede yazın; derste bunların üzerinden gideceğiz.